

ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ.

Α. Η συνειδητοποίηση του προβλήματος

Η διαπίστωση των περιφερειακών ανισοτήτων στο χώρο της Ε.Ο.Κ. είχε γίνει από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Με πρωτοβουλία της Επιτροπής είχαν γίνει έρευνες για τον καθορισμό των περιφερειών και σαν αποτέλεσμα των εργασιών αυτών περιλήφθηκε ένα κεφάλαιο για την περιφερειακή πολιτική στο πρώτο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής. Η έννοια όμως της περιφερειακής πολιτικής παρέμεινε υποτυπώδης και δεν οδήγησε στη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων.

Είναι όμως γεγονός, όπως η Συνθήκη της Ρώμης αναφέρει, ότι σκοπός της Κοινότητας είναι και ο περιορισμός των εισοδηματικών ανισοτήτων. Αλλά η περιφερειακή πολιτική δεν περιλήφθηκε από την αρχή μεταξύ των πολιτικών της Κοινότητας.

Με βάση το άρθρο 235 της Συνθήκης της Ρώμης (σύμφωνα με το οποίο αν μια ενέργεια της Κοινότητας θεωρηθεί αναγκαία για να επιτευχθεί κατά τη λειτουργία της Κοινής Αγοράς, ένας από τους σκοπούς της Κοινότητας και η παρούσα Συνθήκη δεν έχει προβλέψει τις αναγκαίες εξουσίες που απαιτούνται γι' αυτό το σκοπό, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ομοφωνία μετά από πρόταση της Επιτροπής και αφού συμβουλευτεί την συνέλευση, παίρνει τα κατάλληλα μέτρα) η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο στις 17.10.1969 μια πρόταση σχετική με την οργάνωση μέσων της Κοινότητας σε θέματα περιφερειακής πολιτικής. Η πρόταση αυτή έγινε δεκτή και το Συμβούλιο των Υπουργών ανάθεσε στην Επιτροπή, στις 26.10.1970, να ετοιμάσει μια έκθεση που θα οδηγούσε στη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων. Έτσι μέχρι τη στιγμή εκείνη το θετικό στοιχείο σε θέματα περιφερειακής πολιτικής ήταν η συνειδητοποίηση του προβλήματος και της ανάγκης να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα.

B. Η έννοια της Περιφέρειας

Από το 1965 η Επιτροπή είχε κατατάξει τον Ευρωπαϊκό χώρο (ΕΟΚ-6) σε τρεις κατηγορίες:

- μεγάλες περιφερειακές περιοχές
- περιοχές που, αν και έχουν βιομηχανικά κέντρα αντιμετωπίζουν δυσκολίες είτε στις αγροτικές τους περιοχές, είτε λόγω παλαιάς εκβιομηχάνισης, είτε λόγω υπερβολικής αστικοποίησης
- μεθοριακές περιοχές.

Η πρώτη αυτή κατανομή έγινε με γεωγραφικά κυρίως κριτήρια. Έτσι η Επιτροπή προχώρησε το 1969 σε μια νέα κατάταξη με βάση συγκεκριμένους δείκτες:

- τον βαθμό εκβιομηχάνισης
- το μερίδιο του ενεργού αγροτικού πληθυσμού
- την ανάπτυξη των υποδομών
- τη σημασία του τριτογενή τομέα
- την πυκνότητα του πληθυσμού.

Με τα κριτήρια αυτά ο Ευρωπαϊκός χώρος μοιράστηκε σε:

- βιομηχανικές περιοχές (16%)
- ημιβιομηχανικές περιοχές (33%)
- αγροτικές περιοχές (51%).

Το 1965 η περιφερειακή πολιτική έδινε προτεραιότητα στις δραστηριότητες που συνέβαλαν αποτελεσματικότερα στην επέκταση της εθνικής και κοινοτικής οικονομίας. Αντίθετα το 1969 η προτεραιότητα δίνεται στις περιοχές που δεν είναι αναπτυγμένες, κυρίως λόγω του κυρίαρχου ρόλου των αγροτικών δραστηριοτήτων, στις περιοχές που υποβαθμίζονταν από την εξέλιξη των κυρίαρχων δραστηριοτήτων, στις παραμεθόριες περιοχές όταν είναι ιδιαίτερα αισθητή η ανάγκη συντονισμού μεταξύ των χωρών μελών και όταν υπάρχει πρόβλημα διαρθρωτικής ανεργίας.

Με την εξέταση σε βάθος της έννοιας της περιφέρειας τα αρμόδια όργανα της ΕΟΚ προσπάθησαν να δώσουν ένα γενικό ορισμό της περιφερειακής πολιτικής. Το 1969 η Επιτροπή πρότεινε τον ακόλουθο ορισμό της περιοχής:

«Η περιοχή είναι ένα σύνολο που αποτελείται από ένα πληθυσμό που συνδέεται, λιγότερο ή περισσότερο στενά, από το αποτέλεσμα ενός αριθμού τοπικών παραγόντων».

Το αντικείμενο της περιφερειακής πολιτικής αποτελείται:

«Από τις συνθήκες τόπου εγκατάστασης των οικονομικών δραστηριοτήτων και των ανθρώπων, με βάση τις απαιτήσεις της τεχνικής και της οικονομίας, τις ανάγκες και τις προσδοκίες των ανθρώπων και τα χαρακτηριστικά του εδάφους». Στόχος της περιφερειακής πολιτικής είναι ο επηρεασμός των συνθηκών εγκατάστασης ώστε όλος ο πληθυσμός να συμμετέχει κατά το

maximum στη δημιουργία του οικονομικού optimum. Η Επιτροπή θέλει να δείξει έτσι την ανάγκη μιας περιφερειακής πολιτικής για την εξασφάλιση μιας ανάπτυξης «καλής ποιότητας» καθώς και τον σύνδεσμο των στόχων της περιφερειακής πολιτικής με τους στόχους των άλλων τμημάτων της οικονομικής πολιτικής.

Στο προίμιο της Συνθήκης της Ρώμης και στο άρθρο 2, αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη της Κοινότητας έχουν σαν στόχο την προσέγγιση της οικονομικής τους πολιτικής, την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, την συνεχή και ισόρροπη επέκταση κ.λ. Στη Συνθήκη της Ρώμης υπάρχει όμως μια αντίφαση. Αφ'ενός τονίζεται ότι η περιφερειακή πολιτική είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση. Από την άλλη όμως μεριά υπάρχουν οι εντολές για την ελευθερία του εμπορίου, του ανταγωνισμού και της διακίνησης των συντελεστών παραγωγής.

Η περιφερειακή πολιτική αποτελεί λοιπόν μια απειλή στην αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού και του εμπορίου. Για το λόγο αυτό οι περιφερειακές βοήθειες εμφανίζονται σαν εξαιρέσεις. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στα άρθρα 80, 92 και 226 της Συνθήκης της Ρώμης που επιτρέπουν στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν περιφερειακές βοήθειες και στο άρθρο 49 που τονίζει ότι η ενθάρρυνση της ελεύθερης μετακίνησης εργαζομένων στην ΕΟΚ δεν πρέπει να απειλεί την απασχόληση σε καθυστερημένες περιοχές.

Η υφιστάμενη «μακρο-γεωγραφία» της ΕΟΚ κυριαρχείται από μια ζώνη ανεπτυγμένων και σχετικά ευήμερων περιοχών που απλώνονται από τη Νότια Αγγλία στη Βόρεια Ιταλία. Οι καθυστερημένες περιοχές της Κοινότητας αποτελούνται από τις περιφερειακές περιοχές. Αυτό δεν φαίνεται να είναι τυχαίο. Η θεωρία περιφερειακής ανάπτυξης έδωσε έμφαση στις αθροιστικές και συγκεντρωτικές τάσεις. Η περαιτέρω ολοκλήρωση θα έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα στην εγκατάσταση της βιομηχανίας και του πληθυσμού. Τα περισσότερα από τα αποτελέσματα αυτά ενισχύουν τις συγκεντρωτικές τάσεις και οδηγούν σε περαιτέρω διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Γ. Πρόσφατες διαπιστώσεις

Σε πρόσφατη μελέτη που έγινε από το Πανεπιστήμιο του Cambridge διαπιστώνεται η ύπαρξη μιας σημαντικής διαφοράς μεταξύ των κεντρικών και των περιφερειακών περιοχών της Κοινότητας¹.

Ειδικότερα παρατηρούνται τα ακόλουθα:

1. Σημαντική συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας στις Κεντρικές περιοχές.

1. Centrality, peripherality and EEC Regional development, Πανεπιστήμιο του Cambridge 1981.

2. Σημαντική αύξηση πληθυσμού στις περιφερειακές περιοχές (+2,55 εκ.) και σχεδόν καμμία αύξηση στις κεντρικές (+0,17 εκ.).

3. Το ΑΕΠ κατά κεφαλή αυξήθηκε μεταξύ 1973 και 1977 από 124,2 σε 127,2 (μέσος ΕΟΚ=100) στις κεντρικές περιοχές, ενώ μειώθηκε στις περιφερειακές από 70,8 σε 68,9.

4. Οι οικονομίες των περιφερειακών περιοχών εξαρτώνται περισσότερο από τη γεωργία, ενώ οι κεντρικές περιοχές είναι πιο ειδικευμένες στις μεταποιητικές δραστηριότητες και τις υπηρεσίες.

5. Μεταξύ 1973 και 1979 η συνολική απασχόληση στις περιφερειακές περιοχές αυξήθηκε κατά 1,5 εκ. εργαζόμενους (5,8%) ενώ στις κεντρικές αυξήθηκε μόνο κατά 135.000 (0,4%).

Από την ανάλυση που έγινε στην παραπάνω μελέτη προέκυψε ότι οι κεντρικές περιοχές της Κοινότητας έχουν μια σημαντικά πιο ευνοϊκή διάρθρωση οικονομικής δραστηριότητας παρά η περιφέρεια. Πάντως το κέντρο έχασε μεγάλο αριθμό απασχολούμενων από μία αρνητική τάση που επικράτησε σε αντίθεση με ότι θα περίμενε κανείς.

Η μείωση στην απασχόληση των κεντρικών περιοχών δεν οφείλεται σε οικονομική αδυναμία ή παρακμή, αλλά στην υποκατάσταση της εργασίας από το κεφάλαιο, στην αύξηση της εργατικής παραγωγικότητας και συνεπώς στην αύξηση της αποδοτικότητας και του ανταγωνισμού στους περισσότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

Δ. Η έννοια της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής

Η κοινοτική περιφερειακή πολιτική, όπως τόνισε σε μια συνέντευξη τύπου, στις 5 Δεκεμβρίου 1980 ο κ. Giolitti, μέλος της Επιτροπής της ΕΟΚ σε θέματα περιφερειακής πολιτικής, έχει κυρίως οικονομικούς στόχους και πρέπει να συμβάλει κατά προτεραιότητα:

—στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών πόρων με την πλήρη αξιοποίηση τους και με τη χρήση δυναμικών πόρων στις προβληματικές περιοχές,

—στην εξισορρόπηση της παραγωγικότητας μεταξύ των προβληματικών και μη περιοχών,

—στην εξίσωση των οικονομιών των κρατών μελών,

—στην ποσοτική αύξηση και ποιοτική βελτίωση της απασχόλησης,

—στη μάχη κατά του πληθωρισμού που επιδεινώνεται από τις περιφερειακές ανισότητες.

Πρέπει λοιπόν, τόνισε ο κ. Giolitti, να θεωρηθεί η περιφερειακή πολιτική σαν ένα στοιχείο της οικονομικής πολιτικής της οποίας σκοπός είναι η οικονομική ανάπτυξη. Η οικονομική ανάπτυξη προσδιορίζεται σε σχέση με διάφορες ειδικές καταστάσεις και με τις συγκεκριμένες δυνατότητες κάθε περιοχής.

Βασική σημασία έχει η αναζήτηση μορφών ανάπτυξης που ταιριάζουν στα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των προβληματικών περιοχών, ώστε να υποκινηθούν και να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό οι τοπικές δυνατότητες ανάπτυξης.

Πρόκειται κύρια για την προώθηση στις περιοχές αυτές μιας παραγωγικής δομής και μιας εσωτερικής σώρευσης κεφαλαίου που θα επιτρέψει την επίτευξη του απαραίτητου ρυθμού ανάπτυξης για την προοδευτική μείωση της απόστασης από το μέσο κοινοτικό επίπεδο απασχόλησης και το μέσο κατά κεφαλή εισόδημα, χωρίς να πρέπει να ανατρέχουμε συστηματικά σε μεταφορές χρηματικών πόρων από τις πιο πλούσιες στις πιο φτωχές περιοχές.

Οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να υπάρχει μια κοινοτική περιφερειακή πολιτική, παράλληλα με τα εθνικά προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης είναι οι ακόλουθοι:

— Τα εθνικά προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης έχουν σαν στόχο τον περιορισμό των ανισοτήτων μέσα στην ίδια τη χώρα. Σε ευρωπαϊκή όμως κλίμακα οι διαφορές αυτές είναι βαθύτερες.

— Οι σημαντικές διαφορές στην οικονομική κατάσταση των διαφόρων περιοχών και κυρίως στο επίπεδο της παραγωγικότητας επιτείνουν τις πληθωριστικές τάσεις. Μια κοινοτική προσπάθεια είναι λοιπόν αναγκαία για τον περιορισμό των αιτίων των πληθωριστικών πιέσεων προς όφελος κυρίως των χωρών με τα σημαντικότερα περιφερειακά προβλήματα.

— Ένας μεγάλος αριθμός αποφάσεων σε βασικούς τομείς όπως το εξωτερικό εμπόριο, η γεωργία, η βιομηχανία κ.λ., λαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο και όχι μονομερώς από κάθε κυβέρνηση. Το γεγονός αυτό έχει πολλές φορές αρνητικές επιπτώσεις σε ορισμένες περιοχές. Η Κοινότητα είναι κατά συνέπεια υπεύθυνη για τα προβλήματα που δημιουργούνται από την λήψη αποφάσεων σε υπερεθνικό επίπεδο.

— Ένας από τους στόχους της συνθήκης της Ρώμης είναι η βοήθεια προς τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές. Η Κοινότητα πρέπει λοιπόν να δείξει ότι θέλει και μπορεί να βοηθήσει τις περιοχές αυτές.

Οι βασικές αρχές της περιφερειακής πολιτικής της ΕΟΚ καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου στις 6 Φεβρουαρίου 1979 (J.O.C 36 9.2.79). Σύμφωνα με την απόφαση αυτή η περιφερειακή πολιτική στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές:

1. Η περιφερειακή πολιτική είναι αναπόσπαστο τμήμα της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας και των χωρών μελών. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή της ΕΟΚ σε συνεργασία με την Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής καταρτίζει μια περιοδική έκθεση πάνω στην υφιστάμενη κατάσταση και τις κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις των περιοχών της Κοινότητας. Με βάση την έκθεση αυτή (η πρώτη δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου 1981)² το Συμβούλιο

2. Les Regions de L' Europe, COM 80 816 Final, EOK 1981.

συζητεί τις προτεραιότητες και τις οδηγίες που προτείνει η Επιτροπή. Για να υπάρχει ένα κατανοητό σύστημα ανάλυσης και καθορισμού πολιτικής, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να βελτιώσουν τον μηχανισμό στατιστικής και περιφερειακής ανάλυσης.

2. Βάση της περιφερειακής πολιτικής είναι ο γενικός της χαρακτήρας (COM 80 368 Final 6.10.80). Πρέπει δηλαδή να συντονίζει το σύνολο των εθνικών περιφερειακών πολιτικών και το σύνολο των κοινοτικών πολιτικών που έχουν περιφερειακές επιπτώσεις.

Κάνοντας μια κριτική της κοινής αγροτικής πολιτικής³, η Επιτροπή της ΕΟΚ παραδέχεται ότι η πολιτική των αγροτικών τιμών ευθύνεται για τις περιφερειακές ανισότητες για δύο λόγους. Πρώτον οι πλουσιότερες περιοχές της Κοινότητας έχουν από την φύση των προϊόντων τους (δημητριακά, γάλα, ζάχαρη) μια μεγαλύτερη ενίσχυση από τις ασθενέστερες περιοχές, κυρίως τις μεσογειακές όπου κυριαρχούν τα οπωροκηπευτικά και το κρασί. Δεύτερον πρέπει να δεχθούμε ότι οι οργανώσεις της αγοράς έχουν την τάση να ευνοούν τους ευπορώτερους παραγωγούς που είναι συγκεντρωμένοι στις πλουσιότερες περιοχές.

Σε μια κριτική της περιφερειακής πολιτικής της ΕΟΚ ο H.N. Armstrong⁴ αναφέρει ότι η Περιφερειακή πολιτική της ΕΟΚ έχει δύο κύριους στόχους:

- τον περιορισμό των περιφερειακών προβλημάτων,
- την αποτροπή νέων περιφερειακών ανισοτήτων που προέρχονται από τη μεταβολή της οικονομικής διάρθρωσης σε διεθνές επίπεδο ή από τα μέτρα που υιοθετεί η ΕΟΚ στα πλαίσια της πολιτικής της.

3. Για να επιτευχθεί μια ισορρόπηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στον χώρο της Κοινότητας είναι απαραίτητος ένας συντονισμός των εθνικών προγραμμάτων και της Κοινοτικής Πολιτικής. Ο συντονισμός αυτός έχει ανατεθεί στην Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής που εξετάζει προβλήματα σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη, με την εξεύρεση λύσεων και μέτρων περιφερειακής πολιτικής που πρέπει να εφαρμοσθούν για να επιτευχθούν οι περιφερειακοί στόχοι της Κοινότητας.

Ειδικότερα η Επιτροπή αυτή εξετάζει:

- τους σκοπούς, τα μέσα, τις μεθόδους και την εμπειρία των κρατών μελών στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής, λαμβάνοντας υπ' όψη της όλη την πολιτική της Κοινότητας,
- τις οικονομικές και κοινωνικές τάσεις στις διάφορες περιοχές της κοινότητας,
- τις τεχνικές μεθόδους με τις οποίες καταρτίζονται τα προγράμματα περι-

3. Bulletin des communautés Europeennes, Supplement 6/80.

4. H.N. ARMSTRONG: «Community regional Policy», στο Regional Studies, 1978 vol 12, σελ. 511-528.

φερειακής ανάπτυξης ώστε να επιτευχθεί μια κοινή προσέγγιση της έννοιας ενός προγράμματος περιφερειακής πολιτικής,

—τα αναπτυξιακά προγράμματα που παρουσιάζονται από τα κράτη μέλη, ιδιαίτερα των περιοχών του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΕC 724/75) περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),

—τα χρηματοδοτικά μέσα που τα κράτη μέλη θα χρησιμοποιήσουν για τη χρηματοδότηση της περιφερειακής ανάπτυξης σε μια χρονική περίοδο,

—τις επιπτώσεις της συμμετοχής των κοινοτικών Ταμείων στην περιφερειακή ανάπτυξη,

—τις επενδυτικές τάσεις στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας και τον συντονισμό των Κοινοτικών μέτρων παράλληλα με τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται,

—ένα σύστημα βοήθειας με περιφερειακούς στόχους,

—τα αντικίνητρα που πρέπει να εφαρμοστούν σε περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας,

—την προώθηση υπηρεσιών πληροφόρησης για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε έργα περιφερειακής ανάπτυξης.

Ε. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) έχει σαν στόχο τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων και αποτελεί το βασικό όργανο άσκησης της περιφερειακής πολιτικής. Για την επίτευξη του σκοπού του, το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί:

—Κοινοτικά μέτρα υποστήριξης της περιφερειακής πολιτικής των κρατών μελών,

—ειδικά μέτρα Κοινοτικής περιφερειακής ανάπτυξης.

Οι περιοχές που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ είναι όσες βοηθούνται από τα κράτη μέλη κατ' εφαρμογή του εθνικού προγράμματος περιφερειακών ενισχύσεων.

Αν συντρέχουν λόγοι ειδικών μέτρων περιφερειακής ανάπτυξης το Ταμείο μπορεί να βοηθήσει και άλλες περιοχές.

Το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί επενδύσεις που ξεπερνούν τις 50.000 λογιστικές μονάδες και περιλαμβάνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

—Επενδύσεις βιομηχανικών-βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών, που εμφανίζονται οικονομικά βιώσιμες και που επιδοτούνται από τα εθνικά προγράμματα περιφερειακών ενισχύσεων, εφ' όσον δημιουργούνται τουλάχιστον 10 νέες θέσεις εργασίας ή διατηρούνται δέκα υφιστάμενες. Στην περίπτωση αυτή η επένδυση πρέπει να περιλαμβάνεται σε ένα πλαίσιο επέκτασης ή αναμόρφωσης. Προτεραιότητα δίνεται σε επενδύσεις που δημιουργούν ή διατηρούν θέσεις εργασίας. Οι δραστηριότητες του τριτογενή τομέα που μπο-

ρούν να ζητήσουν βοήθεια είναι όσες σχετίζονται με τον τουρισμό. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να έχουν άμεση επίδραση στην ανάπτυξη της περιοχής και στο επίπεδο της απασχόλησης.

—Επενδύσεις που χρηματοδοτούνται συνολικά ή μερικά από το δημόσιο ή ένα δημόσιο οργανισμό για την κατασκευή έργων υποδομής που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα περιφερειακής ανάπτυξης και συμβάλουν στην ανάπτυξη της περιοχής.

—Επενδύσεις υποδομής σε ορεινές και ημιορεινές αγροτικές περιοχές και σε προβληματικές περιοχές, εφόσον αυτές βρίσκονται σε μια από τις περιφέρειες που καλύπτονται από το άρθρο 3 του κανονισμού.

Το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί επίσης ειδικά προγράμματα όταν αυτά συνδέονται με την Κοινοτική πολιτική και με μέτρα που εφαρμόζει η Κοινότητα με σκοπό να συμπεριλάβει περιφερειακά μεγέθη ή να περιορίσει τις δυσμενείς περιφερειακές συνέπειες άλλων πολιτικών.

Άλλα μέτρα που χρηματοδοτούνται είναι αυτά που έχουν σαν σκοπό την αντιμετώπιση διαρθρωτικών μεταβολών σε ορισμένες περιοχές με στόχο την αντικατάσταση χαμένων θέσεων εργασίας και τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής για το σκοπό αυτό.

ΣΤ. Πως τίθεται το πρόβλημα σήμερα

Σε αντίθεση με την πολιτική των επί μέρους κρατών που επιδιώκουν τον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών της χώρας τους, η κοινοτική περιφερειακή πολιτική ασχολείται με τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο. Ο κύριος σκοπός της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας είναι η δημιουργία μιας όλο και μεγαλύτερης οικονομικής ένωσης να μην επιτείνει τις περιφερειακές ανισότητες. Η έκθεση της Επιτροπής, που προαναφέραμε έδειξε ότι σε αντίθεση με τη δεκαετία του '60 η κατάσταση δεν βελτιώθηκε. Έτσι η Επιτροπή πρότεινε τα ακόλουθα μέτρα:

α. Τα περιφερειακά προγράμματα να έχουν άμεσους οικονομικούς στόχους (π.χ. βελτίωση της παραγωγικότητας στις προβληματικές περιοχές). Μόνο με την ενίσχυση της οικονομικής βάσης των ασθενέστερων περιοχών, με άμεσα παραγωγικές επενδύσεις που δημιουργούν μακροχρόνια απασχόληση και μέσω της ανάπτυξης της οικονομικής υποδομής, θα επιτευχθεί ένα επαρκές επίπεδο δραστηριότητας που θα προκαλέσει και θα διατηρήσει μια διαδικασία αυτόνομης περιφερειακής ανάπτυξης.

Επειδή η Κοινότητα δεν έχει πολλές πρώτες ύλες, η ανάπτυξη πρέπει να βασιστεί στη δημιουργία ενός εργατικού δυναμικού με μεγάλη εξειδίκευση. Έχει αποδειχθεί ότι υπάρχει μεγάλη συσχέτιση μεταξύ υψηλού βαθμού οικονομικής ανάπτυξης και διαθεσιμότητας εργατικού δυναμικού με μεγάλη εξειδί-

κευση. Η εξειδίκευση αυτή πρέπει να προωθηθεί με την κατάλληλη εκπαίδευση και με την ενθάρρυνση της δημιουργίας ή της επέκτασης μονάδων που χρησιμοποιούν εξειδικευμένη εργασία. Για το λόγο αυτό η κοινοτική περιφερειακή πολιτική πρέπει να συντονιστεί με τη γενικότερη κοινοτική πολιτική.

β. Κινητοποίηση του τοπικού αναπτυξιακού δυναμικού. Επειδή η οικονομική ύφεση δεν επιτρέπει τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στις ασθενέστερες περιοχές από μεγάλες μονάδες, η Κοινοτική προσπάθεια πρέπει να προσανατολιστεί στην ενίσχυση της ανάπτυξης του τοπικού επιχειρηματικού ενδιαφέροντος με την ενίσχυση κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων⁵.

γ. Άλλα μέτρα που μπορούν να ληφθούν είναι αυτά που σχετίζονται με τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων στην αγορά εργασίας και τα σχετικά με την προώθηση του τομέα των υπηρεσιών.

Όπως τονίζεται στη 11η έκθεση για την πολιτική του ανταγωνισμού⁶ η Επιτροπή αντιμετωπίζει τα θέματα περιφερειακών βοηθειών λαμβάνοντας υπόψη ότι:

α. Οι βοήθειες που δίνονται στις πιο ευνοημένες περιοχές δεν πρέπει να αντιστρατεύονται τους κανόνες του ανταγωνισμού ούτε να εμποδίζουν την σωστή λειτουργία της ενιαίας αγοράς και,

β. Να γίνει μια μεγάλη προσπάθεια υπέρ των προβληματικών περιοχών για να μπορέσουν να ξεπεράσουν τα μειονεκτήματά τους και να κατορθώσουν να μειώσουν τις διαφορές που τις χωρίζει από τις ευνοημένες περιοχές. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να αναζητηθεί σε μια μεγαλύτερη συγκέντρωση των βοηθειών στις προβληματικές περιοχές.

Επιβάλλεται λοιπόν:

α. Οι βοήθειες που δίνονται να είναι τέτοιες ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος υπερτιμήσεων και η καταστρατήγηση του ανταγωνισμού και,

β. Να βελτιωθεί το σύστημα προσέλκυσης επενδύσεων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα.

Στηριζόμενη στη φιλοσοφία αυτή και για την καλλίτερη εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής, η Επιτροπή της ΕΟΚ πρότεινε την τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας του ΕΤΠΑ. Σχέδιο του νέου κανονισμού δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Κοινότητας (C 336/60 23.12.81).

Οι τροποποιήσεις που προτείνονται έχουν σαν στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του κανονισμού, κυρίως για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της διαρθρωτικής υποανάπτυξης και της βιομηχανικής παρακμής καθώς και την ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων απασχολήσεων.

5. Π. ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ: «ΜΜΕ, Περιφερειακή Ανάπτυξη και ΕΟΚ», εφημ. ΕΞΠΡΕΣ, 30.1.1982.

6. «11η έκθεση για την πολιτική του ανταγωνισμού», ΕΟΚ, 1982.

Για την αντιμετώπιση των βασικότερων περιφερειακών προβλημάτων προτείνονται τα ακόλουθα:

1. δημιουργία παραγωγικών θέσεων απασχόλησης,
2. αύξηση της παραγωγικότητας στις αδύνατες περιοχές,
3. κινητοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού,
4. συγκέντρωση των μέσων στις περιοχές που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα διαρθρωτικά προβλήματα, καθώς και η αύξηση των εκτός ποσοτώσεων επιδοτήσεων,
5. ενίσχυση του συντονισμού των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ με τα άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά όργανα,
6. βελτίωση του συντονισμού μεταξύ της περιφερειακής πολιτικής και των άλλων πολιτικών της κοινότητας,
7. ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής και των εθνικών περιφερειακών πολιτικών.

Ελπίζουμε ότι με τα μέτρα αυτά οι μειονεκτικές περιοχές της Κοινότητας θα μπορέσουν μέσα σε ένα λογικό χρονικό διάστημα να περιορίσουν τις υπάρχουσες ανισότητες και να πλησιάσουν το μέσο κοινοτικό επίπεδο διαβίωσης. Το γεγονός ότι η ΕΟΚ δέχεται την ιδιαιτερότητα κάθε οικονομίας είναι ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.